

Литвиненко А.О.

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
студент Інституту прокуратури та кримінальної юстиції*

ПРЕДИКАТНИЙ ЗЛОЧИН ЯК ОСНОВА КВАЛІФІКАЦІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом закріплюється в ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК) і являє собою: «Вчинення фінансової операції чи правочину з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, а також вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскування незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів».

На думку А. Е. Жалінського, відмивання грошей – це завершальний етап перетворення злочинності у високодохідне та ефективне виробництво, під час якого відбувається протиправна та шкідлива для суспільства концентрація економічної, а відтак і політичної влади в руках неконтрольованої групи осіб (Кернер Х.-Х. Отмывание денег: Путеводитель по действующему законодательству и юридической практике [Текст] / Х.-Х. Кернер, З. Дах; предисл. А. Э. Жалинского; пер. с нем. Т. Родионовой, Дж. Войновой. – М.: Международные отношения, 1996. – 40 с. – С. 8). Саме цей невід’ємний зв’язок легалізації з іншими злочинами зумовлює характерні особливості кваліфікації цього злочину. Однією з основних особливостей є наявність предикатного діяння, внаслідок якого отримуються кошти, які в майбутньому мають бути легалізовані.

Відповідно до п. 1 Постанови Пленуму Верховного Суду України: «для ч. 1 ст. 209 КК обов’язковою умовою, за якої настає відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних

злочинним шляхом, є одержання таких доходів унаслідок вчинення визначеного у п. 1 примітки дост. 209 КК суспільно небезпечного протиправного діяння (предикатне діяння)» (Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» № 5 від 15.04.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05>).

Зміст предикатного діяння передбачено в п. 1 примітки до ст. 209 КК, де зазначається, що: «Суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, відповідно до цієї статті є діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або діяння, вчинене за межами України, якщо воно визнається суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, за кримінальним законом держави, де воно було вчинене, і є злочином за Кримінальним кодексом України та внаслідок вчинення якого незаконно одержані доходи».

Варто відзначити, що такий підхід до визначення предикатного діяння є досить важким для розуміння і значно ускладнює кваліфікацію цього злочину. Це пов'язано з тим, що обмеження, які встановлюються у примітці, значно звужують коло злочинів, внаслідок яких можуть отримуватись незаконні доходи, які в подальшому будуть легалізовані. Таке обмеження неминуче призводить до виникнення ситуацій, коли фактичне відмивання грошей не може бути кваліфіковано за ст. 209 КК, оскільки злочин, внаслідок якого були отримані такі кошти, не підпадає під ознаки предикатного, сприяючи тим самим уникненню злочинцями кримінальної відповідальності.

В свою чергу, Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму від 16.05.2005 р. визначає, що: ««предикатний злочин» означає будь-який злочин, у результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину, зазначеного в статті 9 цієї Конвенції» (Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом,

та фінансування тероризму від 16.05.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_948). Зважаючи на той факт, що дана Конвенція ратифікована Україною 17.11.2010 року та набула чинності в Україні 01.06.2011, а відповідних застережень до наведеного положення зроблено не було, виникають певні труднощі з розумінням цього поняття.

Отже, для ефективного застосування ст. 209 КК визначальним є формування чіткого та зрозумілого визначення предикатного злочину, адже саме його наявність дозволяє кваліфікувати суспільно небезпечне діяння як відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Саме тому законодавче визначення предикатного злочину в Україні потребує перегляду та зміни. Обмеження кола злочинів за санкцією, на мою думку, є неефективним, оскільки такий підхід не містить під собою жодного підґрунтя, тому що він не являє собою чіткий вичерпний перелік злочинів, не закріплює певних сфер злочинної діяльності, які найбільш тісно пов'язані з відмиванням грошей, та всупереч Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму від 16.05.2005 р. не визначає всі злочини як предикатні.